

**Háskólasæti
Vestfirðna**
University Centre
of the Westfjords

Dagný Arnarsdóttir, fagstjóri meistaranáms í haf- og
strandsvæðastjórnun

Haf- og strandskipulag

Kennsla og lokaverkefni um efnið

Yfirlit

- Örstutt um meistaranám í haf- og strandsvæðastjórnun
- Samþætt strandsvæðastjórnun (ICZM) og MSP
  - Munur?
  - Gagnsemi?
  - Ljónin í veginum?
- Kennsla og lokaverkefni um efnið

Meistaránám í haf- og strandsvæðastjórnun

Umhverfisstjórnun og auðlindanýting, einkum á haf- og strandsvæðum

- **Samþætt stjórnun standsvæða (ICZM)** skyldunámskeið, en aðeins eitt af mörgum
- Sérstakt valnámskeið um **hafskipulag (Maritime Spatial Planning)**

Alþjóðlegt, þverfaglegt meistaránám í samstarfi við Háskólann á Akureyri
Kennt í lotum, kennarar og nemendur koma víða að

Rannsóknarviðfangsefni - sem orsakast af mannlegum athöfnum og í beinum tengslum við ströndina og/eða hafið – sem þarf betri stýringar við sem gæti:

Leitt til betri eða skilvirkari nýtingar á auðlindum

Dregið úr mengun eða losun gróðurhúsa-lofttegunda

Viðhaldið líffræðilegum fjölbreytileika

Aukið velferð, t.d. með öflun nýrrar þekkingar, auknu aðgengi almennings, jafnræði, sjálfbærni, o.s.frv.

Bætt skipulag og stefnumótun, og/eða aukið líkur á lausn ágreiningsmála vegna þess

Umgjörð námsins og tölur

- Námið hófst árið 2008
- Skipulag og rekstur alfarið í höndum Háskólaseturs Vestfjarða
- Nemendur hljóta að lokum MRM-gráðu frá HA
- Sérstök meistaranámsnefnd
- 75 ECTS einingar í námskeiðum
- 45 ECTS einingar fyrir lokaverkefni

- 53 hafa lokið ritgerð frá upphafi

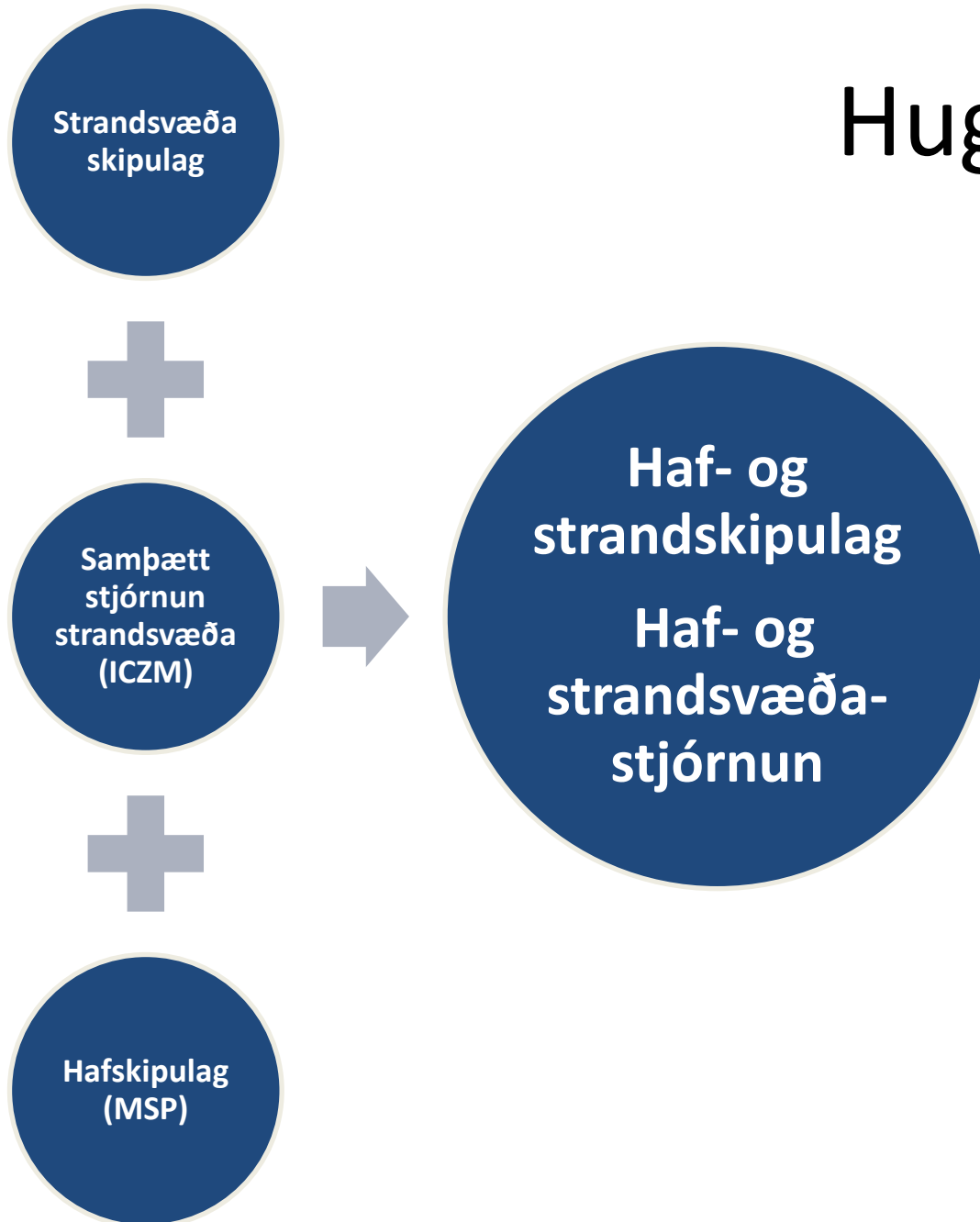

Lokaverkefni (53)

- sjá www.skemman.is!
- Leita eftir: *Haf- og strandsvæðastjórnun*

Hugtök (!)

Strandsvæði

eða sjávarsíðan / strandbeltið /strandlengjan?

- “[...] dynamic zone of interaction between the land and the sea, where the sea influences the land and vice versa” (Cicin-Sain & Knetch, 1998)
- Síkvíkt belti víxlverkunar þar sem haf hefur áhrif á land og öfugt

Sambætt stjórnun strandsvæða (ICZM)

- Sambætting mismunandi stiga stjórnvalda, samfélags, vísinda og hagsmuna atvinnugeira og almennings
- Fær tól og aðferðir lánaðar úr ólíkum fræðigreinum
- Vistfræðilegir og eðlisrænir ferlar/lögmál til hliðsjónar
- Sambætting milli landa og jafnvel kynslóða

Hvers vegna sérhönnuð stjórnun?

Dugir ekki bara venjuleg umhverfisstjórnun?

- 50% jarðarbúa hafast við innan við 200 km frá sjónum
  - Áætlað að árið 2025 verði þessi tala um 75%
- 200 km breið sjávarsíða er aðeins 10% af yfirborði jarðar
- Plássið er verðmætt og takmarkað
- Álag á umhverfi, áhrif á gæði

Manhattan, New York, 1912 og 2012

ICZM hvetur til þátttöku og samstarfs milli hagaðila

- **Afmarkar**

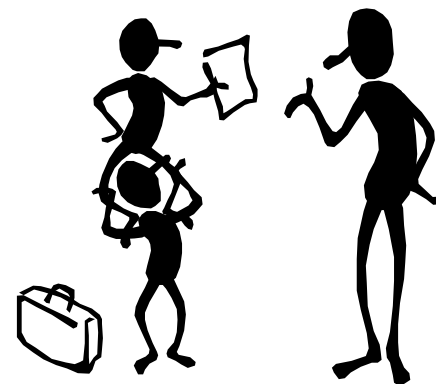
- svæði og samhengi

- **Skilgreinir**

- málefni, áhrif/álag, nytjar/auðlindir, stofnanir, hagaðila, ágreiningsmál

- **Býr til vettvang** fyrir

- ákvarðanatöku, samþættingu, lausn ágreiningsmála, samskipti

Hvatinn að ICZM

Að bregðast við eða fyrirbyggja ágreining/þrengingar

- Hvatinn af ICZM verkefnum er oft yfirvofandi ágreiningur eða vandmál sem þegar er til staðar
- Óvænt atvik eða þrengingar í náttúrunni vekja áhuga á kerfisbundnum aðgerðum

Fuglaskoðun á Vestfjörðum

Stefnt að því að koma málum í fastar skorður

Hvatinn að MSP

Umsvif sem nýta afmarkað hafrými til lengri tíma

- **Margir notendur/starfsemi**
- **Aukið álag**
  - Allt tengist innbyrðis
    - land-haf
    - nýting-nýting
    - nýting-vistkerfi
  - Uppsöfnuð og samverkandi áhrif
- **Utanaðkomandi þættir**
  - Loftslagsbreytingar, hækkun sjávarborðs
  - Breytingar á efnahag heimsins og einstakra landa

ICZM og MSP: Helsti munur

Samþætt stjórnun strandsvæða (ICZM)	Hafskipulag (MSP)
Síkvik hugmynd (concept)	Nokkuð fastsett hugmynd
Áhersla á ferla	Áhersla á skipulag/áætlanir
Sjónum beint að sérvöldu vandamáli	Heildstæð nálgun (spatial)
Hvaða umsvif eru?	Hvaða reglur gilda?
Áætlanagerð og framkvæmd yfirleitt á sömu (eigin) hendi	Áætlanagerð fyrir aðra, framkvæmd í höndum annarra
Óformlegt og sveigjanlegt utanumhald stofnana	Fastmótað og lítt breytanlegt utanumhald stofnana

Gagnsemi ICZM

- Greiðir fyrir sátt ágreiningsmála
- Auðveldar utanumhald
- Ýtir undir ábyrgðartilfinningu og stolt heimamanna (e. local pride)
- Eykur traust og samvinnu
- Reynslan sýnir mikla gagnsemi ICZM verkefna!
  - En samþætt stjórnun er **hægvirkari** en hefðbundin stjórnun!

Gagnsemi MSP

- Betri yfirsýn á notkun
- Samhæfing, samþætt áætlun fyrir alla notkun
- Vinnur að
  - besta mögulega sambylí ólíkrar notkunar og uppsöfnuðum og samverkandi áhrifum
  - jöfnu aðgengi
  - lausn ágreiningsmála
- Eykur tiltrú langtímafjárfesta

Ljónin í vegi gagnseminnar ICZM

- Flækjustig
  - t.d. “lóðrétt” uppbygging stjórnarsýslu
- Stirð samskipti og tortryggni milli hagaðila
  - Vald: Hver ræður/vill ráða?
  - Fælmi: Hvað græði ég/hinir? Hvað kostar þetta?
- Kostnaður og ábati
  - Kostnaður er ljós frá byrjun og dreifist oft á fáa
  - Ábati kemur í ljós seinna og dreifist á marga

The Galapagos Sea Lion

Ljónin í vegi gagnsemi MSP

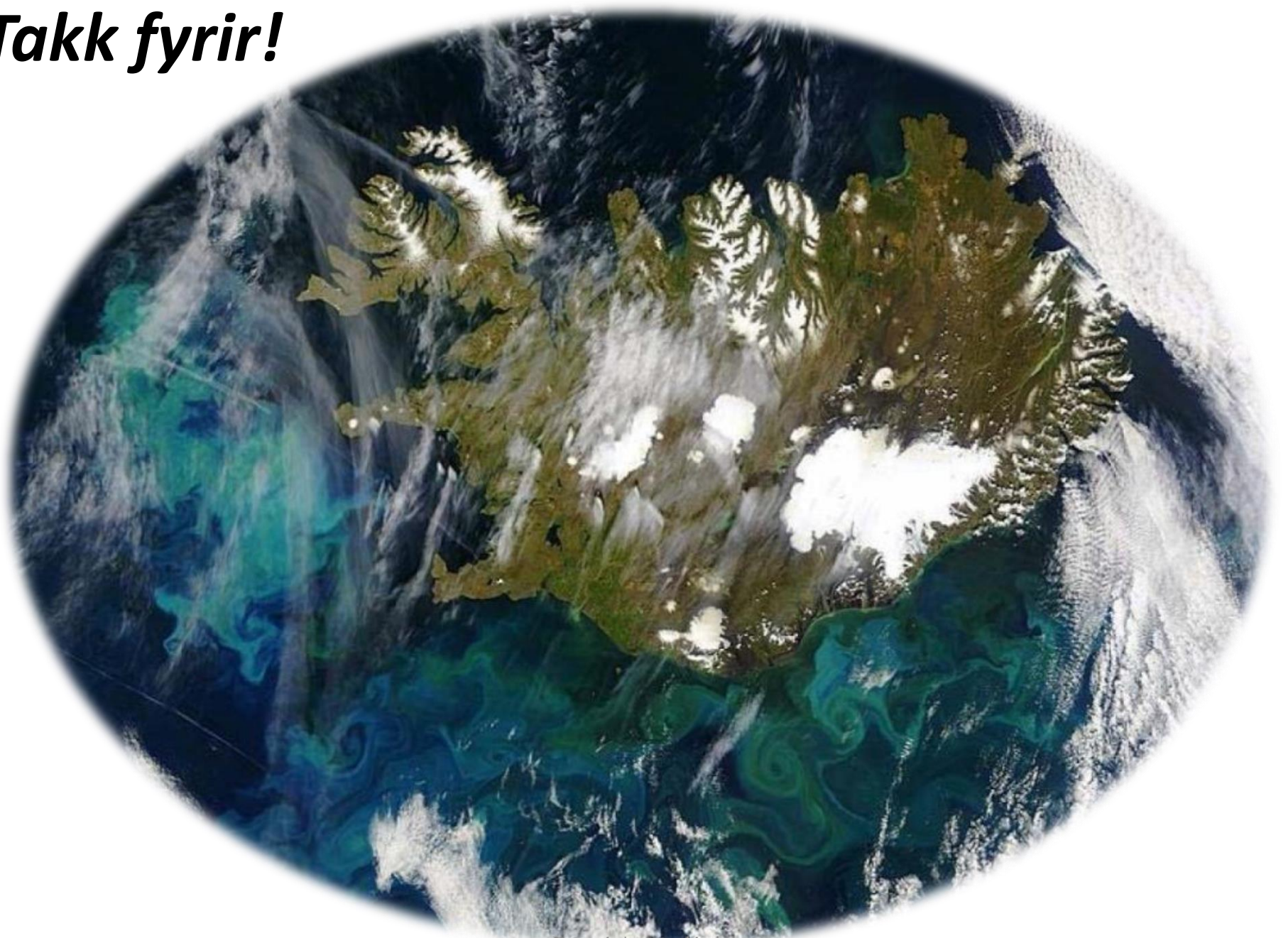
- Margir skalar, margt sem þarf að taka tillit til
  - lagaumhverfi
  - skipulag á landi
- Umhverfi á hafsvæðum
  - Fleiri víddir
  - Óskýr afmörkun
  - Minni grunnþekking
  - Óvissuþættir og síbreytileiki
- Ekki eignarréttur á hafi
- MSP getur útdéilt svæðum - en ekki er fylgst með notkun
- Kerfi taka ekki ákvarðanir!
  - Spurning um val og forgangsröðun hverju sinni
  - Þarf umræðu og þátttöku í allri ákvaðanatöku

Kennsla og lokaverkefni - MSP

- Tvö lokaverkefni með sterkan MSP fókus
  - Towards a Marine Spatial Plan for the Westfjords of Iceland
  - Maritime transport in the Gulf of Bothnia 2010-2030: Future scenarios for maritime spatial planning purposes
- Nokkur blönduð verkefni um ICZM og MSP
  - t.d. þau sem tengjast Nýtingaráætlun Arnarfjarðar
- Valnámskeiðið *Maritime Spatial Planning* kennt í fyrsta sinn í maí 2013
  - „Ef ekki hér, hvar þá?“

Takk fyrir!

Dagný Arnarsdóttir

Þörungablómi vorið 2004